

Vergadering van de gemeenteraad van 3 november 2015

Portefeuillehouder : H.A. Litjens

Behandelend ambtenaar : Ingrid Willems

Nummer raadsvoorstel: RAD-001165

Doorkiesnummer : (0495) 575 000

Agendapunt: 13

ONDERWERP

Integrale schulddienstverlening in Weert

VOORSTEL COLLEGE

- 1- De notitie "Weert maakt een punt van schulden!" vast te stellen
- 2- Te besluiten om de schulddienstverlening in te richten conform uitvoeringsvariant 4
- 3- Te besluiten om het restant aan Klijnsmagelden t/m 2015 aan te wenden voor de financiering van de implementatiekosten en de tijdelijke meerkosten die uit "variant 4" voortvloeien
- 4- Te besluiten om het restant aan Klijnsmagelden vanaf 2016 structureel aan te wenden voor de financiering van de uitvoeringskosten van schulddienstverlening

AANLEIDING EN DOELSTELLING

Op 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) ingevoerd. Dit heeft geleid tot de vaststelling van het beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2016, "Weer(t) uit de schuld". Hierin zijn de gemeentelijke visie, een aantal uitgangspunten en een doelstelling bepaald ten aanzien van schuldhulpverlening in de gemeente Weert. Ook is in het beleidsplan geschetst hoe de inrichting van schuldhulpverlening in de praktijk eruit zou kunnen zien.

Centraal in het beleidsplan 2012-2016 staat dat we als gemeente zelf de regie gaan voeren op schuldhulpverlening. Geconstateerd werd daarbij dat het nog niet wenselijk was voor Weert om schuldhulpverlening in zijn geheel zelfstandig uit te gaan voeren. Zo werd beargumenteerd dat Weert geen enkele ervaring had met het uitvoeren van schuldhulpverlening en ook niet NVVK - gecertificeerd was. Daarnaast werd gesteld dat het in Weert om een dusdanig 'beperkt' aantal burgers ging, dat een stabiele dienstverlening niet gegarandeerd kon worden. Vandaar dat beoogd werd om de samenwerking met de gemeente Roermond op te zoeken, die de schuldhulpverlening sinds 2011 zelf uitvoert. Dit had het bijkomend voordeel dat schuldhulpverlening in Midden-Limburg stevig en eenduidig zou worden verankerd.

In het najaar van 2013 zijn Weert en Roermond gestart om de mogelijkheden te onderzoeken om te komen tot een gezamenlijke uitvoering van schuldhulpverlening. Hierbij was het plan dat Weert zou aansluiten bij de bestaande structuren van de gemeente Roermond (het loket Schuldhulp). De dienstverlening voor Weertse burgers zou lokaal worden uitgevoerd in Weert. Hiertoe werd een plan van aanpak opgesteld. Uiteindelijk is de samenwerking niet doorgegaan. Hierop - en vanwege de implementatie van de Participatiewet - is besloten om een pas op de plaats te maken.

Nu is het moment aangebroken om het onderwerp opnieuw onder de loep te nemen. Gesteld kan worden dat de uitgangspunten van de beleidsnota 2012-2016 nog steeds actueel zijn. Het is nu zaak om de inrichting van de dienstverlening te realiseren.

PROBLEEMSTELLING

Hoe kunnen wij schulddienstverlening in Weert zo optimaal mogelijk inrichten?

SAMENVATTING NOTITIE

Gezien de toenemende schuldenproblematiek, zowel landelijk als lokaal, is de actuele stand van zaken rondom schuldhulpverlening in Weert opnieuw in kaart gebracht. Daarbij zijn ook de behoefte, kansen en reële mogelijkheden betrokken. Deze verkenning is breed uitgevoerd. Op basis van dit vooronderzoek is een concreet advies opgenomen hoe schuldhulpverlening in Weert breder, meer integraal en kwalitatiever kan worden ingericht en hoe de financiering hiervoor gerealiseerd kan worden.

In de notitie is in Hoofdstuk 2 een analyse opgenomen van de landelijke ontwikkelingen rondom burgers met problematische schulden. Hieruit blijkt dat het aantal schulden en schuldenaren nog steeds stijgt, ondanks de aantrekkende economie. Hiervoor zijn diverse oorzaken. Uit een vergelijking van de actuele Weertse cijfers met de landelijke, blijkt dat er in Weert sprake is van een onderbenutting van de huidige schuldhulpverlening. Dit wordt vermoedelijk veroorzaakt doordat de mogelijkheden voor ondersteuning bij schulden in Weert onvoldoende bij de burgers bekend zijn.

Op pagina 7 en 8 van de notitie zijn de maatschappelijke en financiële gevolgen in kaart gebracht.

De conclusie is dat het voorkomen van schulden het voordeligst is, ondanks de eventuele extra uitvoeringskosten. Na het ontstaan van schulden blijkt dat het van belang is om zo vroeg mogelijk te interveniëren: het vroegtijdig oplossen van schulden is het voordeligst. Niets doen, of afwachten brengt vele malen hogere kosten met zich mee.

In paragraaf 2.4 is de problematiek ten aanzien van beschermingsbewind beschreven. Geconcludeerd wordt dat de kosten van beschermingsbewind een aanzienlijk deel van de totale gemeentelijke uitgaven voor bijzondere bijstand beslaan. Voorgesteld wordt om deze problematiek separaat van de notitie verder uit te werken en op basis daarvan concrete voorstellen te formuleren.

In Hoofdstuk 3 wordt de huidige uitvoering van schuldhulpverlening in Weert toegelicht. Duidelijk is dat de gemeente op dit moment slechts een zeer bescheiden rol heeft bij deze uitvoering. Burgers kunnen voor hulp bij hun schulden terecht bij het Algemeen Maatschappelijk Werk, De Vraagwijzer/Punt Welzijn en Kredietbank Limburg. De gemeente heeft slechts een doorverwijzende rol en voert geen regie. Tijdens de inventarisatie is gebleken dat er momenteel geen sprake is van een eenduidige toegang. Ook krijgen de meeste schuldenaren geen integraal aanbod en vaak ook geen begeleiding. Hierdoor is het duurzaam oplossen van schulden beperkt, omdat weinig aandacht wordt geschonken aan gedragsverandering. Daarnaast hebben preventie en vroegsignalering nog een te ondergeschikte rol in de dienstverlening.

In Hoofdstuk 4 wordt voorgesteld om de dienstverlening vanaf 2016 op een andere manier in te richten. Op basis van de gebleken noodzaak en rekening houdende met de verplichtingen die de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) aan de gemeente stelt, wordt voorgesteld dat de gemeente een duidelijke, centrale rol gaat innemen. Deze rol maakt het mogelijk om een eenduidige en laagdrempelige toegang voor schuldhulpverlening te creëren. Hierdoor kunnen alle burgers op één centrale plek terecht voor vragen over hun financiële situatie. In deze setting is binnen de gemeente voldoende kennis over ondersteuning bij schuldenproblematiek en kan de gemeentelijke medewerker informatie en advies geven, aanvragen schuldhulpverlening beoordelen en hierover de regie voeren.

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de technische instrumenten en werkt voor de aanvullende instrumenten lokaal samen met het Algemeen Maatschappelijk werk, De Vraagwijzer/Punt Welzijn en Humanitas. De gemeente volgt het integrale traject en bewaakt de voortgang. Op deze wijze kan in gezamenlijkheid op een kwalitatieve manier in het volledige scala aan basisvoorzieningen op het gebied van schuldhulpverlening in Weert worden voorzien.

Door de uitvoering op deze wijze in te richten, creëren we meer slagkracht en een groter bereik: we kunnen niet alleen méér mensen ondersteunen, we kunnen ook een breder palet aan ondersteuning bieden. Hierdoor kunnen we meer aandacht geven aan begeleiding, preventie en vroegsignalering.

Onderzoeksresultaten ondersteunen deze aanpak: schuldhulpverlening blijkt niet alleen efficiënter wanneer de gemeente regie neemt, het is ook kostenbesparend.

Om preventie en vroegsignalering in Weert goed te kunnen ontwikkelen, zal er na de besluitvorming van de raad een breed overleg worden georganiseerd waarvoor – naast de uitvoerende ketenpartners – een grote diversiteit aan partijen zal worden uitgenodigd. Zie voor een overzicht pagina 17 van de notitie.

In Hoofdstuk 5 wordt het proces van schuldhulpverlening beschreven en toegelicht welke instrumenten hier onderdeel van uitmaken en wat deze inhouden. Ook wordt een nieuwe, aanvullende kijk op schuldhulpverlening toegelicht. Deze benadering heeft niet als doel om de burger schuldenvrij te maken, maar om de schuldenaar 'in balans' te brengen met zijn financiën, waar schulden een onderdeel van uitmaken. In deze dienstverlening wordt ernaar gestreefd dat inkomsten en uitgaven (inclusief aflossingen) in evenwicht zijn en dat de burger geen financiële onrust meer ervaart.

Vanaf paragraaf 5.2 wordt een aantal uitgangspunten voor de nieuwe dienstverlening voorgesteld. Zo wordt het belang van kwaliteit benadrukt, dat samenhangt met kennis maar ook met doorlooptijd en afhandelingstijden. Verder wordt beargumenteerd dat het van belang is te onderkennen dat het niet mogelijk is om alle schuldenaren te helpen en daarnaar ook te handelen op basis van het model 'Het Tilburgse kwadrant'.

In de nieuwe dienstverlening staat het bevorderen van de zelfredzaamheid van de burger voorop. Hierop sluit ook aan dat bij iedere aanvraag wordt gekozen voor het meest doeltreffende, eenvoudige aanbod. Als uitgangspunt is de ondersteuning tijdelijk en wordt gestreefd naar een zelfredzame, zelfstandige burger met een stabiele financiële situatie.

Om de eigen rol en verantwoordelijkheid van de schuldenaar te benadrukken, wordt voorgesteld om niet langer te spreken over 'Schuldhulpverlening' maar over 'Schulddienstverlening'. Deze term benadrukt de eigen kracht van de burger en de wederkerigheid.

Ook wordt het belang benadrukt om alle cliëntsituaties integraal te bezien. Hierbij is de insteek om niet alleen de schulden van de cliënt op te lossen, maar ook instrumenten aan te bieden die de cliënt ondersteunen om duurzaam financieel stabiel te blijven. Een voorstel is opgenomen hoe deze werkwijze op een uniforme manier kan worden gerealiseerd.

Hoofdstuk 6 beschrijft 5 mogelijke varianten om de uitvoering in te richten. De verschillende varianten sluiten in meerdere of mindere mate aan op de geconstateerde verbeterpunten en nieuwe uitgangspunten.

0) Variant 0 biedt inzicht in de kosten wanneer de huidige werkwijze wordt voortgezet. Hierbij worden alle instrumenten ingekocht bij de Kredietbank Limburg, heeft de gemeente geen uitvoerende rol, voert de gemeente geen regie en wordt geen integrale dienstverlening aangeboden. Ook worden burgers niet beter geïnformeerd over de mogelijkheden.

1) De minimale variant is identiek aan variant 0, maar hierbij wordt wel een communicatiecampagne georganiseerd zodat burgers bekend zijn met de dienstverlening. De verwachte toename van meldingen is bij de financiële doorrekening meegenomen.

2) Bij de Minimale variant Plus houdt een lichte verschuiving van taken naar de gemeente in: de kop van het proces wordt uitgevoerd door de gemeente (inclusief de intake), de overige technische

instrumenten worden ingekocht bij de Kredietbank Limburg. De ondersteunende instrumenten worden aangeboden door de lokale ketenpartners. De gemeente voert in lichte mate regie op het hele traject. Ook in deze variant is er voorzien in een communicatiecampagne en is rekening gehouden met een toename van het aantal meldingen.

3) De volledige variant houdt een volledige verschuiving in van alle taken en verantwoordelijkheden op het gebied van schulddienstverlening naar de gemeente in. Een beschrijving van het proces is opgenomen op pagina 25. Alle verbeterpunten en uitgangspunten zijn in deze variant verwerkt. De toegang is eenduidig, en de uitvoering is integraal, in samenwerking met de lokale ketenpartners. Het Team Schulddienstverlening voert de regie. Burgers worden breed geïnformeerd over de nieuwe dienstverlening; de toename van meldingen is in de doorrekening verwerkt.

4) Het groeimodel is identiek aan variant 3, maar houdt rekening met het feit dat de noodzakelijke kennis over en ervaring met het uitvoeren van schulddienstverlening (nog) binnen onze gemeente ontbreekt. Om dit te ondervangen wordt tijdelijk externe expertise ingehuurd. De meerkosten hiervoor zijn in de doorrekening opgenomen.

FINANCIËLE GEVOLGEN

Huidige kosten

Met de huidige schuldhulpverlening zijn momenteel de volgende kosten gemoeid. Dit betreft alleen de directe kosten. De indirecte kosten (uitvoeringskosten intern of bij partners) zijn hier niet bij meegenomen. Benadrukt wordt dat er tot op heden sprake is van onderbenutting van de dienstverlening. Indien we door middel van actieve, gerichte communicatie méér burgers bereiken, zullen de kosten – bij ongewijzigde inkoop bij de Kredietbank Limburg - naar verwachting verdubbelen.

2014 Uitgaven schuldhulpverlening

Inkoop Kredietbank	€ 288.472
Budgetbeheer (bijz. bijstand)	€ 14.673
Totaal	€ 303.145

2015 Uitgaven schuldhulpverlening

Inkoop Kredietbank	€ 273.824 ¹
Budgetbeheer (bijz. bijstand)	€ 13.670 ¹
Totaal uitgaven	€ 287.494

(¹ = extrapolatie 1^e helft 2015)

Voor 2014 werd in de begroting een bedrag opgenomen aan kosten voor inkoop bij de Kredietbank Limburg van € 244.326. Voor 2015 betreft dit een bedrag van € 239.854. De meerkosten zijn/worden gedekt uit de middelen voor bijzondere bijstand.

Kosten en dekking vanaf 2016

De kosten hangen vanaf 2016 samen met de keuze voor één van de vijf uitvoeringsvarianten. Naast de uitvoeringskosten zullen we vanaf november 2015 en in 2016 te maken krijgen met implementatiekosten en met overige vaste kosten. Dit geldt voor alle opgenomen uitvoeringsvarianten, met uitzondering van variant 0.

De dekking voor deze kosten wordt enerzijds gevormd door de huidige begroting, anderzijds door de Klijsmagelden.

De overige vaste kosten bestaan uit enerzijds ondersteunende middelen voor de uitvoering (software, informatiehandboek), anderzijds door inkoop en subsidie voor Humanitas voor het opleiden van het noodzakelijke aantal vrijwilligers.

De implementatiekosten bestaan uit de inhuur van externe expertise om de nieuwe dienstverlening in te richten, implementatie van de benodigde software-pakketten, opleiding van medewerkers, een communicatiecampagne en afronding van de lopende trajecten bij de Kredietbank Limburg. Daarnaast zijn kosten opgenomen om een extra impuls te kunnen geven aan preventie van schulden door het aanbieden van workshops aan diverse burgers, onder wie uitkeringsgerechtigden en minima. Ook is er een budget opgenomen voor het organiseren van een netwerkbijeenkomst in het kader van vroegsignalering.

Beschikbare budgetten

De beschikbare (structurele) budgetten voor 2016 bedragen:

Middelen	2016
Begroting budgetbeheer bijzondere bijstand	14.000
Begroting inkoop Kredietbank Limburg	250.365
Restant Klijnsmagelden 2016	92.000
<i>Totaal</i>	356.365

Daarnaast is er nog een bedrag beschikbaar vanuit nog niet benutte Klijnsmagelden t/m 2015, ten aanzien waarvan het college op 28 april 2015 heeft besloten dit specifiek te reserveren voor schulddienstverlening.

Gereserveerd voor schulddienstverlening	t/m 2015
Restant Klijnsmagelden	223.300

Kosten

De kosten voor variant 0 komen overeen met de kosten voor 2014, te weten: € 303.145.

Voor de overige varianten bedragen de kosten vanaf 2016:

Vaste kosten 2016	<i>Variant 1</i>	<i>Variant 2</i>	<i>Variant 3</i>	<i>Variant 4</i>
Diagnose-instrument Traject51	0	7.500	7.500	7.500
Subsidie Humanitas	0	4.000	4.000	4.000
Abonnement Handboek Stimulansz SDV	2.500	2.500	2.500	2.500
Uitvoeringskosten Team SDV	0	138.450	258.700	308.450
Softwarepakket Stratech	0	0	11.190	11.190
Kosten inkoop	797.755	274.645	40.200	40.200
Onvoorzien	0	10.000	20.000	20.000
<i>Totaal</i>	800.255	437.095	344.090	393.840

Kosten 2017	<i>Variant 1</i>	<i>Variant 2</i>	<i>Variant 3</i>	<i>Variant 4</i>
Diagnose-instrument Traject51	0	7.500	7.500	7.500
Subsidie Humanitas	0	4.000	4.000	4.000
Abonnement Handboek Stimulansz SDV	2.500	2.500	2.500	2.500
Uitvoeringskosten Team SDV	0	138.450	258.700	283.575
Softwarepakket Stratech	0	0	11.190	11.190
Kosten inkoop	797.755	274.645	40.200	40.200
Onvoorzien	0	10.000	20.000	20.000
<i>Totaal</i>	800.255	437.095	344.090	368.965

Kosten vanaf 2018	<i>Variant 1</i>	<i>Variant 2</i>	<i>Variant 3</i>	<i>Variant 4</i>
Diagnose-instrument Traject51	0	7.500	7.500	7.500
Subsidie Humanitas	0	4.000	4.000	4.000
Abonnement Handboek Stimulansz SDV	2.500	2.500	2.500	2.500
Uitvoeringskosten Team SDV	0	138.450	258.700	258.700
Softwarepakket Stratech	0	0	11.190	11.190
Kosten inkoop	797.755	274.645	40.200	40.200
Onvoorzien	0	10.000	20.000	20.000
<i>Totaal</i>	800.255	437.095	344.090	344.090

Daarnaast krijgen we in geval van variant 1 tot en met 4, te maken met de volgende implementatiekosten:

Implementatiekosten (eenmalig) t/m 2016	<i>Variant 1</i>	<i>Variant 2</i>	<i>Variant 3</i>	<i>Variant 4</i>
Inhuur coördinator/adviseur	0	15.000	30.000	30.000
Implementatie Traject 51	0	9.125	9.125	9.125
Communicatie	1.500	1.500	2.000	2.000
Implementatie Stratech	0	0	9.000	9.000
Opleiding medewerkers	0	4.000	10.000	10.000
Preventiewerkshops 'Omgaan met geld'	0	20.000	20.000	20.000
Netwerkbijeenkomst vroegsignalering	0	1.000	1.000	1.000
Afronding lopende dossiers Kredietbank Limburg	0	0	50.000	50.000
Onvoorzien	0	5.000	10.000	10.000
<i>Totaal</i>	1.500	55.625	141.125	141.125

Conclusie

Op basis van bovenstaande cijfers kan geconcludeerd worden dat uitvoeringsvariant 0 en 3 zijn te realiseren binnen de (structureel) beschikbare budgetten. Variant 4 is eveneens mogelijk, wanneer de (tijdelijke) meerkosten worden gedekt uit de gereserveerde Klijnsmagelden.

De gereserveerde Klijnsmagelden bieden daarnaast nog voldoende ruimte om de implementatiekosten te betalen.

Wanneer besloten wordt te kiezen voor uitvoeringsvariant 1 of 2, zullen aanvullende budgetten in de begroting moeten worden vrijgemaakt.

Advies

Geadviseerd wordt te kiezen voor uitvoeringsvariant 4. Deze variant biedt zowel financieel als inhoudelijk de meeste voordelen en de minste risico's om te komen tot een structurele, integrale en efficiënte uitvoering van schulddienstverlening in Weert.

COMMUNICATIE

Zodra het duidelijk is op welke wijze wij schulddienstverlening vanaf 2016 in Weert gaan uitvoeren, worden aanvullende, noodzakelijke stukken, een implementatieplan en een communicatieplan opgesteld. De volledige lijst is in de notitie opgenomen in Hoofdstuk 8.

Deze stukken zullen door het college worden vastgesteld en ter informatie aan de raad worden voorgelegd.

EVALUATIE

De nieuwe schulddienstverlening zal in het eerste kwartaal van 2017 worden geëvalueerd.

ADVIES CLIËNTENPLATFORM MINIMA

Het advies van het Cliëntenplatform Minima d.d. 15 september 2015 luidt als volgt:

"Integrale benadering

Wij zijn zeer ingenomen dat geopteerd wordt voor een integrale benadering van de schulddienstverlening waarbij de gemeente de regie voert in samenwerking met lokale partners. Hiervoor zal wel de nodige expertise moeten worden aangetrokken en/of ontwikkeld, omdat deze op dit moment onvoldoende aanwezig is.

Preventie/vroegsignalering

Wij willen aandacht vragen voor preventie en vroegsignalering. Dit zou kunnen door het aanbieden van cursussen, coaching en begeleiding. Voor het basisonderwijs is speciaal lesmateriaal beschikbaar (lespakket: leren omgaan met geld).

Minima zijn potentiële vragers voor schulddienstverlening. Deze doelgroep is bekend en hiervoor zouden specifieke cursussen kunnen worden aangeboden. Deze aanpak beantwoordt volledig aan de uitgangspunten voor de aanwending van de zogenaamde "Klijnsmagelden".

Uitvoeringsvariant

Voor een integrale benadering blijven alleen variant 3 en 4 over.

Wij geven u in overweging te opteren voor het groeimodel (model 4) zodat expertise kan worden opgebouwd met ondersteuning van externe deskundigen en deze af te bouwen naarmate ervaring en expertise van de eigen medewerkers toenemen. Dit hoeft financieel geen belemmering te zijn volgens de doorrekening van de varianten.

De aanpak, werkwijze en resultaten willen wij graag na een periode van een jaar met u evalueren. Wij wensen u veel succes met de aanpak en opzet van dit nieuwe beleid."

ADVIES RAADSCOMMISSIE

Bedrijfsvoering en inwoners (BV-IW) Het advies van de raadscommissie Bedrijfsvoering en inwoners (BV-IW) is:

- ◆ voorstel rijp voor behandeling in de raad;
agenderen als bespreekstuk.

Bijbehorend ontwerpraadsbesluit bieden wij u hierbij ter vaststelling aan.

Burgemeester en wethouders van Weert,
de secretaris, de burgemeester,

M.H.F. Knaapen

A.A.M.M. Heijmans

Nummer raadsvoorstel: RAD-001165

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Weert,

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders van 22 september 2015;

b e s l u i t :

- 1- de notitie "Weert maakt een punt van schulden!" vast te stellen
- 2- de schulddienstverlening in te richten conform uitvoeringsvariant 4
- 3- het restant aan Klijnsmagelden t/m 2015 aan te wenden voor de financiering van de implementatiekosten en de tijdelijke meerkosten die uit "variant 4" voortvloeien
- 4- het restant aan Klijnsmagelden vanaf 2016 structureel aan te wenden voor de financiering van de uitvoeringskosten van schulddienstverlening

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 3 november 2015.

De griffier,

De voorzitter,

M.H.R.M. Wolfs-Corten

A.A.M.M. Heijmans